

Напрями освітньої інтеграції дітей початкової школи із ЗПР, які мають довільну поведінку

Переворська О.І.

Уманська А.В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Довільна поведінка – це свідома поведінка, регульована поставленою метою й створеним наміром, яка спонукається як безпосередніми мотивами, так і опосередкованими. Довільна поведінка не передбачає матеріального результату і спрямована суб'єктом на самого себе [4].

Удосконалення спеціальної освіти в Україні передбачає визначення та реалізацію оптимальних шляхів інтеграції дитини з особливостями психофізичного розвитку в умовах сучасного суспільства, на основі розвитку особистісної активності та адекватної взаємодії з навколишнім світом. Виявлення та активізація потенційних можливостей особистості дозволяє задовольнити її життєві потреби, реалізувати себе, а також забезпечити відповідність діяльності та поведінки потребам соціуму [3].

У зв'язку з тим, що в наш час в Україні зростає кількість дітей із ЗПР, зміст і методика корекційної роботи з ними набуває особливої значущості. Більшість наукових досліджень Т. Вісковатової, Т. Власової, Т. Ілляшенко, К. Лебединської, Т. Лазоренко, В. Лубовського, М. Певзнер, У. Ульянової, М. Шеремет та ін. свідчать, що дітям із затримкою психічного розвитку у всіх її клінічних проявах можна допомогти при системній корекційно-педагогічній роботі з ними [1, 5]. Педагог-гуманіст В. Сухомлинський особливу увагу звертав на специфіку роботи з учнями, що мають низьку здатність до навчання. «З такими дітьми треба працювати тонко, делікатно, з індивідуальним підходом. Ці діти не повинні відчувати своєї неповноцінності». Таких учнів В. Сухомлинський вважає найтендітнішими, найніжнішими квітами в безмежно різноманітному квітнику людства. Адже не їхня вина в тому, що вони прийшли до школи слабкими, з недостатньо розвиненою здатністю до розумової праці.

Основні напрямки корекційно-педагогічного процесу в умовах освітньої інтеграції передбачають: корекційний вплив на дитину факторами середовища («терапія середовищем»); корекційний напрямок навчального процесу; спеціальний підбір культурно-масових засобів; психогігієна сімейного виховання; корекція окремих сторін психічної діяльності; розвиток процесів мислення; розвиток різних видів мислення; корекція порушень емоційно-вольової сфери; розвиток мовлення; розвиток уявлень про навколишній світ; збагачення словникового запасу; корекція індивідуальних прогалин в знаннях; відновлення позитивних якостей, які одержали незначну девіацію; накопичення навичок моральної поведінки [2].

В основі спеціальних методів і прийомів корекційно-педагогічної діяльності лежать загальнопедагогічні підходи, які направлені на розвиток збереження або відновлення порушених функцій організму, знань чи умінь дитини. Це «методи вправ», «методи переконань», «методи прикладу», «методи стимулювання поведінки і діяльності» дітей з відхиленнями в розвитку та поведінці.

Враховуючи індивідуальні особливості учнів із затримкою психічного розвитку, розробляється індивідуальна навчальна програма де фіксуються результати обстеження дитини спеціалістами (висновки рекомендаційного характеру) і надані додаткові освітні послуги (логопедичний супровід, психологічний супровід, обсяг роботи з вчителем дефектологом).

Зміст навчання спрямований на корекцію конкретних порушень навчально-пізнавальної діяльності і визначається такими параметрами: загальним розумовим розвитком; рівнем знань та уявлень про навколишній світ; рівнем розвитку пізнавальних процесів; рівнем працездатності; сформованістю внутрішнього плану дій. Робота спрямована на засвоєння повного обсягу програми загальної школи. Основними напрямками є необхідність розвивати інтерес до навчання, підвищувати статус учня, розширювати знання й уявлення про навколишній світ, формувати здатність спілкування з іншими людьми. Тому на уроці повинен бути високий рівень

індивідуалізації, доступний учням темп роботи, розмаїття завдань. Методи повинні відповідати вимогам програми і бути направлені на особистість учня, його індивідуальні здібності [2]. Засвоєння знань, формування вмінь і навичок з використанням інтерактивних вправ.

Основні завдання корекційно-виховної роботи: [2]

- допомогти дітям з ЗПР оволодіти різноманітними знаннями про навколишній світ, розвиток в них спостереження і досвід практичного навчання, формувати вміння самостійно добувати знання і користуватися ними;

- пошук завдань, які максимально стимулюють активність дитини;

- зміна видів діяльності на уроці з метою відпочинку;

- здійснення індивідуального підходу, індивідуальна допомога;

- давати завдання з опорою на зразки;

- проводити доступніший інструктаж щодо виконання завдань;

- для закріплення нового матеріалу давати багаторазові вказівки і вправи;

- кожен спеціаліст зобов'язаний проводити динамічне спостереження за просуванням кожної дитини;

- під час навчання дитини акцентується увага на стан різних сторін його психічної діяльності;

- завдання з корекції психофізичних функцій передбачають розвиток слухової та зорової пам'яті, уваги, орієнтації у просторі, уяви, стимулювання навчальної діяльності, розвитку мислення мовлення, моторної координації тощо.

- учень повинен відвідувати логопедичні заняття, індивідуальні корекційні заняття, де використовуються різноманітні види практичної діяльності і психологічної стимуляції з використанням заохочення, навчально-пізнавальної гри, створення ситуації успіху, інтересу до навчання, проблемної ситуації, яскраві наочно-образні уявлення, ситуація взаємодопомоги, виконання творчих завдань.

Також не менш важливо те, щоб батьки дитини з ЗПР стали активними учасниками корекційно-розвивального процесу, повірили в можливості своєї дитини і позитивний результат корекційної роботи.

Отже, інтеграція дітей із затримкою психічного розвитку в спеціальному освітньому закладі передбачає організацію освітнього процесу, спеціалізовану корекційну допомогу і психологічну підтримку, завданнями яких являється контроль за розвитком дитини, успішне навчання і надання допомоги у вирішенні проблем адаптації в середовищі здорових однолітків.

Література:

1. Єременко І. Проблеми формування концепції уроку у спеціальній школі. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі : наук.-метод. зб. Ктїв : Інститут дефектології АПН України , 2000. №1. С. 51.
2. Ілляшенко Т. Затримка психічного розвитку у дітей: причини виникнення та корекція. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство : наук. метод. зб. Київ, 2000. 164 с.
3. Колупаєва А. Інноваційні підходи до навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку. Науково-методичний журнал. «Нова педагогічна думка». Рівне, №1. 2004. С. 25–31.
4. Компанець Н. Формування довільної поведінки у дітей із ЗПР. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі : наук.-метод. зб. Київ : Інститут дефектології АПН України , 2000. №1. С. 62.
5. Логопедія. Підручник / за ред. М.К. Шеремет. Київ : Видавничий дім «Слово», 2010. 376 с.